

El singular univers literari d'Ignasi Mora

Hauria de ser el moment, malgrat les nefastes condicions ambientals, per fer que una les veus narratives més singulars de la nostra literatura, Ignasi Mora i Tarrazona (Gandia, 1952), se situara en el focus tot i aprofitant la publicació de 'Sentia veus', un volum d'Edicions 96 que inclou la reedició revisada de la novel·la 'Les veus de la família', el recull de relats 'Les veus de la ciutat' i el llibre inèdit de narracions 'Vells'. Un aperitiu per endinsar-se en un univers literari singular.

Per Xavier Aliaga / @xavialiaga

Com és la trajectòria d'un escriptor ben heterodox en una cultura minoritzada que ha desenvolupat el seu operatiu des de la perifèria de la perifèria? La resposta en el cas d'Ignasi Mora seria que la penetració i recepció de la seua obra ha estat clarament insuficient en funció de l'interès i atreviment de la proposta. Mai no és del tot tard. Més encara quan hi ha nous lectors atents a les apostes en els marges, com és una producció, la de Mora, reivindicada per autors com Manuel Baixauli o Vicent Usó, autor del pròleg de *Sentia veus*.

Posar a Ignasi Mora en el tauler és el que ha fet l'editorial valenciana Edicions 96 recuperant *Les veus de la família*, publicada originàriament per Columna i que li va fer guanyar el Premi Joanot Martorell de Gandia el 1991; una novel·la ambientada en la capital de la Safor, com ara *Les veus de la ciutat*, recull de relats editat el 1997 per Edicions 62, i *Vells*, un llibre inèdit en el qual la velleja és el nucli dels relats que conté.

El llarg i incert camí

Ignasi Mora, filòsof de formació, nomenat fill predilecte de Gandia l'any 2015, va fundar, quan encara era un adolescent, la revista literària *Estropicios*. És en aquesta etapa formativa quan fa els seus primers passos periodístics en la revista *Ciudad*. La mirada, amb tot, la tenia posada en la literatura. I com passa amb els autors i autores valencians de la seua generació, va trencar mà en castellà abans de fer la topada amb la literatura en català. En el cas de Mora, gràcies a l'impacte del *Quadern gris* de Josep Pla.

El seu primer tempteig, del qual no hi ha "còpia ni record", segons ens va dir Mora en una entrevista per a *Caràcters*, l'any 2009, fou un llibre que va presentar a la històrica primera edició de l'Andròmina dels Octubre guanyada el 1973 per Amadeu Fabregat. Tres i Quatre, l'editorial convocant, li proposa al gandienc la publicació del llibre, però l'autor declina la invitació per no considerar el text "suficientment aconseguit".

Ocupat a guanyar-se les garrofes en mil batalles, Mora tan sols publicarà en la dècada del 1980 obres de caire divulgatiu i una col·laboració amb Josep Piera i Joan M. Monjo. Fins al debut en la narrativa amb *Finale* (Tres i Quatre, 1990), amb la qual guanyaria l'any següent la primera edició del Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians. Un debut rotund, parit sota la influència de Thomas Bernhard. "M'entusiasmava el seu estil. Era capaç de llegir-me un llibre seu en una nit. Aquella fol·lia de paraules, allò de no tindre fre ni barreres a l'hora de dir el que tenia al cap... Em va produir un efecte extraordinari", confessava Mora.

Amb *Les veus de la família*, una *nouvelle* que li fa guanyar el prestigiós Joanot Martorell, incorpora "unes altres influències". En el pròleg de *Sentia veus*, Vicent Usó invoca "la millor tradició d'Stefan Zweig o d'Arthur Schnitzler". "El relat que obre aquesta trilogia és, senzillament, una delícia", dictamina l'escriptor de Vila-real. I posa com a exemple el magnètic inici de la novel·la: "Als set anys em vaig tornar mut. I mut vaig ser fins que el meu padri em va, com si diguérem, ressuscitar a la paraula".

Les veus de la família conta la colpidora història del protagonista i, alhora, molt abans de l'era Amazon, els inicis de la desaparició d'un món, el dels botiguers tradicionals, simbolitzat en la figura del pare. Una història llegidora, molt concentrada. "La meua obsessió és la intensitat, per

TINA BAGUÉ / ARXIU

això no escric novel·les de 400 pàgines”, explicava Mora en l’entrevista referida adés.

En aquesta dècada prolífica, el gandienç publicarà també *Mela* (Edicions 62, 1997), una altra *nouvelle*, aquesta amb un cert alè de realisme màgic, sobre una nena que és ressuscitada pel seu germà. Aquell mateix any, apareix, també en Edicions 62, *Les veus de la ciutat*. Es tracta d’un recull de contes que homenatja la seua ciutat a través de monòlegs de diferents personatges organitzats cronològicament en sentit invers, del 1986 fins al 1900. Un projecte nascut de l’obsessió per les veus que es van apagant i que s’engega el 1986. “Vaig recollir un munt d’anècdotes de la meua ciutat natal, Gandia, i en vaig construir un cor de veus que conserva la memòria imaginada del meu espai immediat en l’últim segle”, aclaria l’autor.

Es tracta d’un recull desigual però valuós, que mostra una galeria de personatges amb mancances o inserits en un context hostil, amb la mateixa voluntat d’intensitat però amb fegonades de lirisme, com en “Gener, 1952”, potser un dels millors relats: “L’habitació s’omplia d’aquella llum lívida que a poc a poc s’apagava i acabaria per abandonar els racons, els marcs de les fotos, tots els objectes. Sense parar de mirar aquells plàtans tan pelats i d’una pell arrugada i blanquinosa com

les extremitats dels vells, vaig sentir una punxada d’alegria quan vaig pensar que, al cap d’uns mesos només, totes aquelles branques traurien fulles tendres, flocs verds, que tremolarien i cantarien amb el ventet fresc i clar”.

‘Maig’, ‘Ulisses II’, ‘Viure amb la senyora Parkinson’

En el trànsit entre dècades, a més de la tasca literària en la qual ha anat canviant de registres (com ara amb el suposat diari *Un corrent interminable*, publicat per Destino l’any 2000), Mora es belluga en diferents activitats laborals. Una de les quals, la coordinació de Gandia Televisió entre 2001 i 2003, el deixa exhaust. L’escriptor i periodista tanca socarrat i fart aquesta etapa, que no li deixa temps per a escriure. I engega un projecte literari catàrtic, per “netejar-me de les brutícies que provoquen el pas per una televisió en mans dels polítics”.

El resultat de la porga interna és la novel·la més esbojarrada de la seua trajectòria, *Maig*, publicada el 2006 pel segell mallorquí Moll. Un llibre divertidíssim, gojosament lúbric, sobre un jove obsessionat amb una dona. Una obra no del tot rodona que, malgrat tot, sembla concebuda pel baixista imberbe d’una formació *punk*. Un →

ARXIU FAMILIAR

→ *Maig* que sacseja una literatura excessivament seriosa i encarcarada.

Aquest Ignasi Mora desfermat, però una mica més asserenat, acaba produint la que serà la seua novel·la més estranya, inclassificable i fascinant, *Ulisses II* (Moll, 2008), amb la qual aconseguirà el Premi Mallorca, dotat amb 70.000 euros lliures d'impostos. L'obra, que parteix de la pèrdua de la memòria personal del protagonista enmig d'un creuer de luxe, és una història morbosa (un dels fils és l'incest), surrealista i carregada d'un cert humor tràgic. "L'humor ens és molt propi, està en la vida quotidiana. Igual estem a un soterrar i, en un moment donat, ens morim a riure. El riure ve de la mà del plor", explicava l'autor. Una novel·la amb un final de traca, tan inoblidable com desconcertant. I una escriptura que torna a buscar la densitat i la concisió, senzillesa aparent tan difícil de trobar.

Una lectura plaent, una reflexió sobre l'hedonisme i la identitat, i una proposta agosarada que, com sol passar amb determinades heterodòxies, no va ser entesa per tothom. I fins i tot va recollir algunes crítiques devastadores, atiadades segurament per la dotació del Premi, contestades per Manuel Baixauli en un article en *El País*. "Un està fart de novel·les òbvies, que expliquen massa, que fulminen tot misteri, de viatges programats en autobús. *Ulisses II* no és així. Diverteix, està condensada, fa pensar i no saps on et porta. Una aventura. No entenc què ha indignat aquests crítics. Una qüestió moral?", es preguntava l'escriptor de Sueca.

Mora va relativitzar la polèmica i va prometre un nou canvi de rumb literari. Un gir que venia de la mà de les circumstàncies personals, més concretament d'una malaltia diagnosticada el 2003. "Fins avui, 22 de setembre del 2006, no havia tingut el coratge d'expressar per escrit les visites constants que em fa a casa meua la senyora

Ignasi Mora, en l'esplendor de la joventut, entre finals de la dècada del 60 i principis del 70.

Parkinson". Així començava *Viure amb la senyora parkinson*, publicat el 2011 de nou per Moll. Un llibre de nou heterodox, en els antípodes dels alligonadors llibres d'autoajuda, una reflexió sobre la malaltia i la mort profundament desdramatitzades, amb l'humor com a eix permanent de la narració. I una manera de presentar aquest presumpte assaig (la mixtura genèrica sempre ha estat una obsessió i un objectiu per a Mora) que incloïa aforismes, diàlegs delirants i històries més literàries que assagístiques. Ignasi Mora en tot el seu esplendor.

Des d'aleshores, Mora ha fet publicacions diverses, com ara *Joan Climent, poeta. Un supervivent del segle XX*, amb Edicions 96, del 2014. Però des d'*Ulisses II* no havia publicat cap obra inèdita de ficció. *Vells*, inserida en la trilogia que ha aparegut ara, ompli aquest buit amb una mirada cap a les veus que porten camí d'apagar-se. "Textos plens d'emocions que reivindiquen la necessitat de tornar a escoltar aquells que eren, no fa molt, els transmissors del patrimoni cultural dels pobles i als quals els temps moderns han condemnat a l'ostracisme i al silenci", resumeix Vicent Usó en el pròleg. L'insomni, el vertigen existencial de les residències, la mirada sobre la sexualitat perduda, els amics que van quedant pel camí, la nostàlgia del passat, els somnis literaris i algun homenatge a Kafka, recurrent en la seua obra, apareixen en aquest *Vells*, que ens mostren un Mora encara incisiu, esmolat, però també reflexiu. Que aborda una temàtica relliscosa amb un humor sobri, desproveït de dramatismes innecessaris.

Comptat i debatut, *Sentia veus* és un volum que reivindica i posa a l'abast "un escriptor essencial", dictamina Vicent Usó. Part del que hauria de ser una sòlida base de la nostra tradició literària "sobre la qual enlairar-se. I, a partir d'ací, assumir riscos, si cal, i trescar, si és possible, camins nous. Com ha fet sempre Ignasi Mora" •

Ignasi Mora amb Josep Piera, còmplice literari i amic. Dos referents de la Safor.

ARXIU FAMILIAR